

Kdo je kriv, da nas niso že prej prištevali v splošno pragmatiko državnih uradnikov?

Beograd, 14. dec.

Vprašanje uvrščenja učiteljstva v splošno pragmatiko državnega uradništva se je dovolj razmotrivalo v zadnjem času. Dasi imamo sedaj že skoro sigurno zagotovilo za popolno uvrstitev v pragmatiko, nam vendar ni obrniti pozornosti od tega vprašanja in nam ni prepustiti to vprašanje samemu sebi ter ne zaupati le drugim vse delo in sodelovanje pri tem.

To pa ne zadeva le našo organizacijo, temveč je enako važno in skupno vprašanje za hrvatsko in srbsko učiteljstvo.

Da se ni upoštevalo učiteljstvo že pri prvotnem načrtu pragmatike, je krivo ministrstvo za prosveto v Beogradu o čemer piše »Narodna Prosveta« sledeče:

»V ministristvu za konstituantno deluje komisija na ureditvi materijalnega stanja državnemu uradništvu in uslužbenecem v naši državi. Kakor so listi javili, se uredi gnotno vprašanje državnega uradništva zaenkrat s poviški dnevnice, dokler ne bo to mogoče urediti zakonodajnim potom.

Ta komisija je upoštevala vse kategorije državnega uradništva in uslužbenec razven učiteljstva; ker se iz ministrstva prosvete ni nihče brigal za to, da bi jim dal o tem kako navodilo in podatke!

Radi tega je tajnik te komisije gosp. Houdec posetil ministrstvo prosvete, vprašajoč z začudenjem: zakaj ministrstvo ni ničesar podvzelo za učiteljstvo v tem pogledu?

V tej zadevi je zaprosil obveščanja tudi predsednik srbsk. »Udruženja« s tov. Stanojevičem.

Mi na tem le na kratko in odločno izrazimo svojo zahtevo: da s polnim pravom pričakujemo, da bomo v vsem popolnoma izjednačeni z državnim uradništvom, ki imajo enako kvalifikacijo z nami.

Smatrali smo za svojo dolžnost, da to naglašamo in omenimo, predno pride na ministrski posvet«.

Učiteljski štrajki se pojavljajo.

Predsodek, da učiteljstvo radi svojega »vzvišenega poklica« ne sme stavkati in s tem dokumentirati svoje resne zahteve za svoje pravice — je padel.

Predsodki, da učiteljstvo ne sme posegati po skrajnem sredstvu stavke in pretirani idealizem, ki je vladal v tem oziru do šolstva, je pričel padati. Voja je prinesla tudi v učiteljski stan novo orijentacijo in samozavest. Giblje se učiteljstvo vseh narodov in simptomi ter zahteve so skoro povsod enake.

Se je v spominu stavka italijanskega učiteljstva v Trstu, kateri stavki se je solidarno pridružilo tudi slovensko učiteljstvo. Skupno so dokumentirali boj za svoje gnotne zahteve!

Enako nam je v spominu še stavka učiteljstva v Vojvodini, o kateri smo poročali tudi v našem listu. Vzrok stavki je bilo tudi gnotno vprašanje in škandalozne upravne razmere, da se ni izvedla pravočasno niti dovoljena regulacija dra-

prta, kakor da zdajnjzda vskliknejo: za tebe in tebi domovina... in napisala si: naša iredenta -- na hiljade nas je, na hiljade nas bo!

Poleg karte leži prstan, ki si mi ga podarila ob slovesu za spomin. Zdi se mi, da je vedno blesteče očese zatmenilo, da je to tvoje oko, Dánica, ki zre na mene pred smrtnim bojem, ko si klicala s silnim hrepenjem svojega ateka, svojo mamico, svoje drage in mene v upanju, da tvojemu srcu najdražji prepodimo belo ženo, ki ti je prihajala nasproti ono usodepolno, nesrečno uro, ko si zastavila korak — na Marijin trg... Dánica, ti moja nesrečna Dánica, na dan tvojega pokopa sem odbirala sad naših gor, da ti ga ponese Otilij v bolnico in si ohladiš pekoče bolečine...

Kako naj se potolažim, ko je uničeno tvoje lepo, mlado, kipeče življenje, polno najlepših nad? Zagrnula se je zemlja nad teboj in jaz kličem tvoje ime v solnčni, jesenski dan.

Nisem te videla trpeče, nisem te kropila, nisem klecala, s težko bolečino v srcu pred tvojim odrom, nisem te spremila na zadnji poti... Vidim te veselo, pevajočo:

»Kada, bračo, grozna zima prodje, zima prodje, Ojurgjev danak dodje...« in žalostna misel hiti tja v pomlad, ko bo zopet zalnel log in gaj, travnik in vrt. Tam nad ljubljanskim poljem se bo vzdri-

ginskih doklad ter se je pustilo učiteljstvo čakati na izplačilo in nadalje trpeti.

Med tiskarsko stavko se je vršila stavka učiteljstva v »Nemški Avstriji«, o kateri nismo mogli še poročati. Poročilo se je glasilo sledeče:

»Stavke nemško-stajerskega učiteljstva. Nemško-stajersko učiteljstvo je po sklepu organizacije v Gradcu in po vsej deželi začelo šestdnevno demonstracijsko stavko v svrhu dosege gnotnih zahtev, med njimi enakostalnosti z državnimi uradniki, in je imelo v Annensle demonstracijsko zborovanje, katerega se je udeležilo jako mnogo učiteljev in učiteljic iz vse nemške Stajerske. Govorniki in govornice so opisovali bedo učiteljstva in utemeljevali svoje zahteve. Po zborovanju so odkorakali pred deželni dvorec. Odposlanstvo je šlo k deželnemu glavarju dr. Rintelnu, kateremu je voditelj učiteljstva, strokovni učitelj Herz, predložil sklepe in utemeljil želje učiteljstva. Deželni glavar je obljubil, da bo njemu izročene sklepe predložil deželnemu svetu. Nato je učitelj Herz pozval učiteljstvo, naj se mirno razide in naj se v ponedeljek, zopet loti svojega dela v šoli«.

Na jugu se je pa pojavila zopet stavka italijanskega in hrvatskega učiteljstva v Istri, o kateri so došla sledeča poročila:

Tržaška »Edinost« z dne 2. dec. prinaša sledeči poziv: »Hrvatskim učiteljem in učiteljicam Istre! Prišel je — in prošel je 1. december, ali vlada ni izpolnila svoje obljube, da sprejme naše zahteve, kakor so bile obrazložene v tem listu, do gorenjega roka. Dalje ne moremo čakati. Učitelji in učiteljice so pokazali dovolj potrpežljivosti, čakajoč do sedaj na izboljšanje svojega materijalnega stanja. Toda tudi naša potrpežljivost ima svoje meje. Nikdo na svetu ne more kratiti učiteljem pravice, da se tudi oni materijalno popolnoma opomorejo, da jim bo mogoče iti na delo za dobrobit dece — za dobrobit celega naroda. Moramo torej, dasi neradi, izvršiti svoj odlok, sprejet na skupščini v Parizu. Zato pozivljemo tem potom vse učitelje in učiteljice, da z dnem 2. decembra t. l. (ali najkasneje ko dobijo to vest) brezodvlačno stopijo v stavko. Nastopimo vsi solidarno in zmaga je naša! — Ponovno otvorilne šole se sporoči potom časopisov ali eventualno s privatno pošto (kolikor bode mogoče!) Odbor za varovanje učiteljskih interesov za Istro.«

Nadaljno poročilo se je glasilo:

»Učiteljska stavka v Istri se nadaljuje vključ temu, da občinski komisariji in orožniki groze učiteljstva, da se takoj odlošve iz službe, ako se ne povrnejo na svoje mesto. Stavko vodi centralni odbor (comitato d'azione) v Palju, podvoštvo pa ima »Slov. učiteljsko društvo za Istro«.

V zadnjem času je bila proglašena tudi stavka srednješolskih profesorjev združena s stavko vsega državnega uradništva v naši državi, tičoča se tudi gnotnega vprašanja državnega uradništva.

Tel stavki se je pridružilo solidarno s triurno stavko učiteljstva mesta Ljubljana in bližnje okolice, a ni bilo mogoče pravočasno obvestiti drugega učiteljstva o stavki. S tem je učiteljstvo prvič doku-

goval škrjanček, kot nekoč in nekda, a tebe, ljubljena Dánica, ne bo nikjer, nikjer...

Pod hladno rušo boš spavala; — daj, tovarišica mila, spavaj mirno in sladko. Naj te ne teži zemlja, Danica!

Na hiljade nas je, na hiljade nas bo, ki nosimo in bomo nosili tvoje misli, tvoje želje, tvoja hrepenenja v srcu in zanašali v mladino, dokler ne zasveti srečna zvezda vsepovsod, kjer se glasi naša beseda, naša pesem...

Naša roka, roka hiljadov in hiljadov tovarišev in tovarišic, bo orala, naše srce bo sejalo seme, ki je stoletja kalilo v dušah trpečih, borečih, zatiranih, zaslužnjenih...

In tam čez tvoje kraške skalnate vrhove bo zatulila burja svojo divjo pesem, zabučala bo Adrija v naši veličastni pesmi in krepka roka Jugoslovana bo vozila hrastov brod, čuvala ga bo morska zvezda...

V zlatem spominu na tebe, nas bo vodila pot na tvojo gomilo, na tvojo gomilo, ljubla Danica, ki si tako prerato izgnila in ugasnila, ti, zvezda edinka, tvojih neotlažljivih staršev, ti ljuba tovarišica vseh onih, ki smo te ljubili in katere si ti ljubila.

Veliko, globoka je naša bolečina, je en svetel, kristalnočist žarek sije na njo: zlat spomin, tebi, mila Danica!

mentiralo pripadnost k državnemu uradništvu.

V istem času pa smo prejeli poročilo, da so sklenili stavko srednješolski profesorji v Gorici, ker že od septembra niso dobili svojih plač.

Boj za češke manjšinske šole v Nemški Avstriji.

Odpor in boj Čehov za svoje šole na Dunaju nam je lahko za vzgled, kako se moramo boriti za svoje šole in ne odjenjati, ker je šola pač prva podlaga za existenco naroda.

Zadnje vest o čeških šolah na Dunaju javljajo »Videnske Listy«, ki pravi, da se končno vendar ustanovi na Dunaju nekaj čeških šol.

Ves boj za češke šole na Dunaju se je pa vršil med tiskarsko stavko. Poročila o tem boju so bila sledeča:

Češke šole na Dunaju.

Dunajski mestni svet se je bavil v seji mestnega sveta z vprašanjem čeških šol, ker hoče ustanoviti radi izpraznitve in ureditve šolskih prostorov posebne komisije. Na predlog mestnega svetnika Rinnelliarta pa stvar ni prišla v razpravo, ker postane šole tedaj aktualna, ko bo mirovna pogodba odobrena. Medtem pa naj se zadeva čeških šol in predpriprav odloži. Mestni svet je predlog sprejel. Češki mestni svetnik Sirotek je izjavil, da pričakuje češka manjšina rešitve čeških šol v Nemški Avstriji v drugem zmislu, kakor je vladal doslej na Dunaju. Čehoslovaška manjšina ima pravo do svojih šol tudi na podlagi obstoječih zakonov, zato bo vztrajala pri svoji zahtevi po čeških šolah.

Stavka čeških otrok na Dunaju.

Proklamirana je bila stavka čeških šolobveznih otrok. Stavka je najskrajnejše sredstvo čehoslovaške manjšine na Dunaju. Češki očetje na Dunaju so trdno odločeni, da bodo stavko izvedli do najskrajnejših posledic.

Dunaj se več ne upira češkim šolam.

Krščanski socialci v mestnem občinskem svetu so sklenili, da se z ozirom na mirovno pogodbo ne bodo več upirali ustanovitvi čeških šol na Dunaju. Zahtevajo pa, da poučujejo na teh šolah češčine večši nemški učitelji, in da se rabijo v šolah iste knjige kakor na nemških šolah.

Čehi zbero en milijon za češke šole na Dunaju.

Po mirovni pogodbi bi moralo dunajsko mesto samo skrbeti za češke šole na Dunaju, kajti na Dunaju živi okoli 300.000 Čehov. Dunajski Nemci pa niso hoteli izpolniti zahtev pogodbe, zato so češki otroci na Dunaju stavkali. Da bi pa Čehi pokazali pred svetom svojo resno voljo, da hočejo skrbeti za narodno vzgojo svojih otrok na Dunaju z boro tedni en milijon samo za češke šole na Dunaju. To bo najboljši protest Dunajčanom. Zbirka je dosegla že nad pol milijona.

Kakor poročano, je imel vztrajen boj Čehov tudi svoje uspehe.

J. J.:

Zahteve lige francoskih vzgojiteljev za demokratizacijo in socializacijo šolstva.

Liga francoskih vzgojiteljev je imela v septembru t. l. svoj 35. kongres. Na tem kongresu so bile sprejete — med ostalim — soglasno sledeče zahteve:

1. Da v Franciji končno prične era demokratske vzgoje.

2. Da morajo biti vsi otroci ravnopravni pri vzgoji; ta ravnopravnost naj se uresniči s tem, da se odpro vrata mladini brezplačno za srednješolsko in visokošolsko izobrazbo, pri čemer naj se ozira samo na zmožnosti vsakega posameznika.

3. Pomnoži naj se število strokovnih šol, v katere naj se sprejema kar največ učencev in se jih specializira za poljedelski, industrijski in trgovski poklic.

Šolstvo v Italiji.

(Poročilo iz okupiranega ozemlja.)

Menda ga ni naroda pod solncem, ki bi znal tako dobro skriti svojo kulturno gnilobo pod krinko nekdanje kulture, kakor so Lahi.

Ko so prišli na Kras in videli, da pri nas ni analfabetov, so se začudili. In tako ljudstvo hoče zaslužiti barbarska Jugoslavija? Ne! Mi, ki smo kulturni — itd. —

Ves svet jim je verjel in tudi najbližnjim sosedom so znali skrivati svojo revščino. A tu in tam jim vendar uide beseda, ki odgrne bleščeči se plašč ter pokaže žalostno okostje njihove moderne kulture.

E. Bertarelli je objavil v »Secolu« pod naslovom »Naskok na šole«, članek, ki nam v jasnih obrisih kaže rakovo pot laškega ljudstva.

Razen vpogleda v vrednost laškega šolstva, se nam odkriva v tem članku tudi vsa psiha Italijana: Če je že slabo, naj ostane slabo — nepotrebno je iskati rešitve iz zla; a eno moramo: zavijmo zlo v lepo obleko, da bo vsaj očesu prijetna.

Bertarelli piše:

»Sola (italijanska) — od najnižje elementarne do univerze — mora zadnja leta prenašati napade, polne očitanih, in pesimizma. V zadnjem času se je toča še zgoštila in sedaj pada z vso silo in iz nerazumljivih vzrokov na ljudsko in srednjo šolo. V člankih v časopisih, v nebroj znanstvenih brošurah, v konferencah in kongresih sledi napad napadu. Slabi učitelji — slabi učenci, ničvredne šole — idioški programi. Papini prihaja do sklepa, da se naj šole zapro — kakor je berangere nekoč zahteval, naj se smrtna kazen ne odpravi zato, da se obsojeni mače — živeti! Prezzolini hoče celo izpremeniti srednjo in višjo šolo v obligatorične zavode. Tu se je težko ubraniti sugestije, da bi bilo treba jemati učitelje s planeta Marsa.

Resnica je, da so z italijansko šolo nezadovoljni in Italiji učenci, ljudstvo in učitelji, ter da je izboljšanje nemogoče.

Prosta šola, boljša izbira, kooperacija staršev, so besede, kakor zračni mehurčki: gorje ako se jih dotakne igla realnosti. Kajti mnogo jih je, ki so dokazali, da bi imela prosta šola iste učence, iste učitelje in isti »entourage« družine, kakor doslej v državnih šolah; je anarhizem v programih in lakota poučujočih bi bila večja. Niti ideja boljše izbire ne more kljubovati kritiki realnosti. Galletti nam prinaša novost, ki je zelo priprosta in zelo resnična: izbira, ki neke priroste, naj se zaenkrat se vrta okrog solca bodočnosti. Danes je težko dobiti zadostno število učiteljstva sploh; če bi izbirali skozi sito, bi ostala precejšnje število debelega materijala v njem in nebroj šol bi ostalo brez učitelja in večja številka analfabetov bi razveseljevala našo sivo statistiko.

Ce bi pa bolj strogo izbirali med učenci, bi se splazilo do zadnjih ljudskih razredov komaj tretjina državljanov.

To je najbolj boleča konstatacija. Oni, ki poučujejo z ljubeznijo v srcu si napravijo razne minimalne metre; v tej meri je zapopadeno samo to, kar je neobhodno potrebno za določitev raznih intelektualov. Ko pride do merjenja, spoznajo učitelji, da so tudi ti metri bili predolgi — torej morajo znova in zopet znova skriti mere.

V tem tiči vzrok, da postajamo univerzitetni profesorji s starostjo tudi popustljivi nasproti učencem, čeravno vemo, da izgleda do kot znamenje kretenstva in čeravno misli mnogo kolegov, da postajamo popustljivi zato, da bi se ne opazila progresivna ignoranca učiteljstva.

Ali zahtevate strogost, ki se bo zdela tudi poučujočim logična? Ali hočete, da merimo po metru, ki določa minimum naših zahtev? Prav, a ne čudite se, če ne bo izdelala šol niti polovica učencev. In to stalno.

Tako je: Med optimistično željo in pesimistično resnico ni more biti zblizanja kot v neki sivi in negotovi zoni. In v to zono morajo danes učitelji peljati cele roje ljudi.

Vse to ne zanika krivde šole, učiteljev, vlade in programov. A največja krivda tiči v žalostni brezbriznosti in v plemeniti želji male manjšine. Ti zadnji so oni, ki omejujejo napade, pa ne povedo, kje je izhod iz vsega slabega.

Pritožbe padajo na starše učencev, češ, da brez dobrih družin, ki naj izpopolnjujejo delo šole, ne bo dobrih učencev. Vse to je res, a rešitve ni v tem. Učenci so pod povprečno, starši se nad srednjo vrednostjo. In današnji učenci so družine prihodnosti. Ni mogoče izboljšati učencev, ne da bi se izboljšale družine, in ni mogoče izboljšati družin, ne da bi se izboljšali učenci. Večni kolobar, prazen in votel!

Ta fenomen se ponavlja tudi pri učiteljstvu: Sola jih da, kakršni so in šola jih zopet jemlje, kakršne šola da!

Boljši učitelji — boljši učenci! Popolnoma prav! A kdo pozna recept, ki ustvarja inteligentne in marljive učitelje?

Boljši ekonomski pogoji — višja morala. Same lepe in resnične reči, ki pa ne izpremenijo ničesar. Le oglejte si uriverz«.

Nekdaj so nam dale može visoke vrednosti, v izobilju smo jih imeli tudi v tistem času, ko so bile študentske samo